

I. DISPOSICIONS GENERALS

CAP DE L'ESTAT

5028 *Llei 1/2009, de 25 de març, de reforma de la Llei de 8 de juny de 1957, sobre el Registre Civil, en matèria d'incapacitacions, càrrecs tutelars i administradors de patrimonis protegits, i de la Llei 41/2003, de 18 de novembre, sobre protecció patrimonial de les persones amb discapacitat i de modificació del Codi civil, de la Llei d'enjudiciament civil de la normativa tributària amb aquesta finalitat.*

JUAN CARLOS I

REI D'ESPANYA

A tots els qui vegeu i entengueu aquesta Llei.

Sapigueu: Que les Corts Generals han aprovat la Llei següent i jo la sanciono.

PREÀMBUL

Fins avui les sentències de modificació de la capacitat d'obrar i la constitució d'organismes tutelars i de representació són fets que s'han d'inscriure en el Registre Civil. El Registre Civil és un registre de caràcter jurídic el fi del qual és la constatació i publicitat dels fets i actes jurídics referits a l'estat civil de les persones. Encara que la inscripció en el Registre Civil té caràcter declaratiu i no constitutiu, la seva utilitat és evident ja que desplega importants efectes, que consisteixen en l'articulació d'un mitjà de prova de l'estat civil ràpid i simple i constitueix títol de legitimació de l'exercici dels drets que resulta de cada condició o estat civil concret de la persona en la forma que reflecteixen els mateixos assentaments del Registre (articles 327 del Codi civil i 2 de la Llei de 8 de juny de 1957, sobre el Registre Civil).

Tanmateix, convé advertir que la mateixa organització del Registre Civil dificulta l'obtenció de dades generals sobre el nombre i l'abast de les incapacitacions que tenen lloc al nostre país, ja que és molt difícil obtenir informació sobre les persones en qui recau una sentència de modificació de la capacitat d'obrar, amb la submissió consegüent a tutela o a curatela, si no se'n coneix prèviament la identitat. A més, el principi competencial de territorialitat que regeix el Registre Civil provoca la dispersió dels assentaments, de manera que pot existir informació relativa a un mateix individu en diferents registres civils municipals. Per això, en l'actualitat, amplis sectors implicats en la promoció i protecció dels drets de les persones amb discapacitat demanen la introducció de les reformes legals necessàries a fi que el Registre Civil pugui actuar en aquest àmbit com un mecanisme fiable de publicitat que permeti supervisar l'aplicació efectiva de la normativa relativa a la incapacitació judicial de persones que no es poden governar per si mateixes, com també facilitar la posada en pràctica efectiva de la figura del patrimoni protegit com a mecanisme de protecció patrimonial de les persones amb discapacitat.

A més de tot això, la modificació que es porta a terme de la Llei 41/2003, de 18 de novembre, de protecció patrimonial de les persones amb discapacitat i de modificació del Codi civil, de la Llei d'enjudiciament civil i de la normativa tributària, resol certs dubtes generats per la seva aplicació. Entre altres, destaca la millora de la comunicació de la constitució del patrimoni protegit al Ministeri Fiscal per als fins de control que es persegueixen; la determinació del domicili en funció del qual es fixa la competència del Ministeri Fiscal, que no ha de ser el d'atorgament de l'escriptura pública, sinó el del domicili del discapacitat. També es dona cabuda a les comunicacions telemàtiques en aquest àmbit. I, finalment, destaca l'aclariment legal del concepte d'acte de disposició de determinats béns integrats en els patrimonis protegits, tenint en compte la disparitat de criteris detectats a la pràctica.

D'altra banda, i amb la finalitat de portar a terme una revisió en profunditat de l'actual regulació tributària dels patrimonis protegits, s'insta el Govern perquè, en el termini de sis mesos des de l'entrada en vigor d'aquesta Llei, presenti un projecte de llei de millora del tractament fiscal d'aquestes institucions patrimonials.

A fi d'aconseguir aquests objectius i de salvar aquests i altres obstacles derivats de la regulació actual en aquest punt de la legislació sobre Registre Civil i del patrimoni protegits de les persones amb discapacitat, s'adopta la present Llei, que es dicta a l'empara de l'article 149.1.8a de la Constitució.

Article primer. *Modificació de la Llei de 8 de juny de 1957, sobre el Registre Civil.*

Es modifiquen els articles 18, 38 i 39 de la Llei de 8 de juny de 1957, sobre el Registre Civil, i s'hi afegeixen els articles 46 bis i 46 ter.

U. L'article 18 queda redactat de la manera següent:

«En el Registre Central s'inscriuen els fets per a la inscripció dels quals no és competent cap altre registre i aquells que no es poden inscriure pel fet de donar-se circumstàncies excepcionals de guerra o qualssevol altres que impedeixin el funcionament del registre corresponent.

Es porten igualment en el Registre Central els llibres formats amb els duplicats de les inscripcions consulars i de les inscripcions de naixement practicades en els registres municipals del domicili d'acord amb el que disposa l'apartat 5 de l'article 16.

També s'inscriu en el Registre Civil Central la mort de les persones de nacionalitat estrangera al servei de les Forces Armades i de les forces de seguretat espanyoles, sempre que aquesta mort hagi ocorregut durant una missió o operació fora d'Espanya i que el sistema registral de l'Estat on hagi tingut lloc el fet no hagi practicat la inscripció pertinent, sense perjudici de traslladar la inscripció realitzada al Registre de l'Estat del qual sigui nacional la persona morta.

Així mateix es porten en el Registre Central els llibres formats amb els duplicats de les inscripcions sobre modificacions judicials de la capacitat d'obrar, constitució i modificació de càrrecs tutelars, pròrroga o rehabilitació de la pàtria potestat, mesures judicials sobre guarda o administració de presumptes incapaços o menors no subjectes a pàtria potestat, vigilància o control d'aquests càrrecs, i constitució de patrimonis protegits i designació i modificació d'administradors de patrimonis protegits practicades en els diferents registres municipals, sota la denominació de "Llibre d'incapacitacions, càrrecs tutelars i administradors de patrimonis protegits".»

Dos. L'article 38 queda redactat de la manera següent:

«A petició del Ministeri Fiscal o de qualsevol interessat, s'ha d'anotar, amb valor simplement informatiu i amb expressió de les circumstàncies:

1r El procediment judicial o governatiu entaulat que pugui afectar el contingut del Registre, incloses les demandes relatives a procediments de modificació de la capacitat.

2n El fet la inscripció del qual no es pugui estendre perquè no està legalment acreditat en algun dels seus aspectes.

3r El fet relatiu a espanyols o esdevingut a Espanya que afecti l'estat civil segons la llei estrangera.

4t La sentència o resolució estrangera que també afecti l'estat civil, mentre no s'obtingui l'exequàtur.

5è La sentència o resolució canònica l'execució de la qual pel que fa als efectes civils encara no hagi estat decretada pel tribunal corresponent.

6è L'existència d'un guardador de fet i de les mesures judicials de control i vigilància adoptades respecte del menor o presumpte incapaç.

7è I aquells altres fets l'anotació dels quals permetin la llei o el reglament.

En cap cas les anotacions constitueixen la prova que proporciona la inscripció.»

Tres. L'article 39 queda redactat de la manera següent:

«Al marge de la inscripció de naixement s'hi ha de posar nota de referència a les de matrimoni, tutela, representació i defunció del nascut. En aquestes inscripcions s'ha de fer constar, al seu torn, referència a la de naixement. S'han de fer constar les mateixes notes de referència respecte de les inscripcions de la secció IV a què es refereix l'article 46 bis d'aquesta Llei.»

Quatre. S'hi afegeix un nou article 46 bis amb la redacció següent:

«Els encarregats dels registres civils municipals han d'estendre per duplicat les inscripcions marginals de la secció I sobre les modificacions judicials de capacitat, així com les inscripcions de la secció IV sobre constitució i modificació d'organismes tutelars, pròrroga o rehabilitació de la pàtria potestat, mesures judicials sobre guarda o administració de presumptes incapaços o menors no subjectes a pàtria potestat, vigilància o control d'aquests càrrecs, documents públics d'autotutela, i les de constitució de patrimoni protegit i de designació i modificació d'administradors de patrimonis protegits, i un d'aquests exemplars s'ha de trametre al Registre Civil Central perquè sigui anotat en el "Llibre d'incapacitacions, càrrecs tutelars i administradors de patrimonis protegits".

Les inscripcions a què es refereix el paràgraf precedent s'han de practicar en virtut d'una comunicació remesa d'ofici, juntament amb un testimoni suficient de la resolució dictada, pel jutge competent, de conformitat amb el que preveu la Llei d'enjudiciament civil, o bé mitjançant testimoni suficient de l'escriptura de constitució del patrimoni protegit o de designació i modificació d'administradors de patrimonis protegits que el jutge o el notari autoritzant han de remetre en el termini màxim de tres dies a l'encarregat del Registre Civil competent, que ho és, respecte de les inscripcions que s'hagin de practicar a la secció IV, el del domicili de l'incapacitat o beneficiari del patrimoni protegit.»

Cinc. S'hi afegeix un nou article 46 ter amb la redacció següent:

«En tot cas el notari autoritzant ha de notificar al Registre Civil on consti inscrit el naixement del poderdant les escriptures de mandat o d'una altra relació o situació jurídica de la qual es derivi l'atribució d'apoderament a favor de qualsevol persona per al cas d'incapacitat del poderdant.»

Article segon. *Modificació de la Llei 41/2003, de 18 de novembre, de protecció patrimonial de les persones amb discapacitat i de modificació del Codi civil, de la Llei d'enjudiciament civil i de la normativa tributària amb aquesta finalitat.*

Es modifiquen els articles 3.3, 5.2, 7.3 i 8 de la Llei 41/2003, de 18 de novembre, de protecció patrimonial de les persones amb discapacitat i de modificació del Codi civil, de la Llei d'enjudiciament civil i de la normativa tributària amb aquesta finalitat.

U. S'afegeix a l'article 3.3 un últim paràgraf amb la redacció següent:

«Els notaris han de comunicar immediatament la constitució i el contingut d'un patrimoni protegit autoritzat per ells al fiscal de la circumscripció corresponent al domicili de la persona amb discapacitat, mitjançant signatura electrònica avançada. Han de fer la mateixa tramesa de les escriptures relatives a les aportacions de tota classe que es realitzin posteriorment a la seva constitució.

El fiscal que rebí la comunicació de la constitució d'un patrimoni protegit i no es consideri competent per a la seva fiscalització l'ha de remetre al fiscal que designi el fiscal general de l'Estat, d'acord amb el seu estatut orgànic.»

Dos. S'afegeix a l'article 5.2 un últim paràgraf, amb la redacció següent:

«En tot cas, i de conformitat amb la finalitat pròpia dels patrimonis protegits de satisfacció de les necessitats vitals dels seus titulars, amb els mateixos béns i drets que hi estan integrats, així com amb els seus fruits, productes i rendiments, no es consideren actes de disposició la despesa de diners i el consum de béns fungibles integrats en el patrimoni protegit, quan es facin per atendre les necessitats vitals de la persona beneficiària.»

Tres. Es modifica l'article 7.3, que passa a tenir la redacció següent:

«3. Com a òrgan extern de suport, auxili i assessorament del Ministeri Fiscal en l'exercici de les funcions que preveu aquest article, es crea la Comissió de Protecció Patrimonial de les Persones amb Discapacitat, adscrita al Ministeri d'Educació, Polític Social i Esport, i en la qual participen, en tot cas, el Ministeri Fiscal i representants de l'associació d'utilitat pública més representativa en l'àmbit estatal dels diferents tipus de discapacitat.

La composició, el funcionament i les funcions d'aquesta Comissió es determinen per reglament.»

Quatre. Es fa una nova redacció de l'article 8, que queda redactat de la manera següent:

«Article 8. *Constància registral.*

1. La representació legal a què es refereix l'article 5.7 d'aquesta Llei s'ha de fer constar en el Registre Civil, en la forma que determina la seva llei reguladora.

2. Quan el domini d'un bé immoble o dret real sobre aquest s'integri en un patrimoni protegit, s'ha de fer constar aquesta qualitat a la inscripció que es practiqui a favor de la persona amb discapacitat en el Registre de la Propietat corresponent, d'acord amb el que preveu la legislació hipotecària. Si el bé o dret ja figurava inscrit anteriorment a favor de la persona amb discapacitat, se n'ha de fer constar la adscripció o incorporació al patrimoni protegit per mitjà d'una nota marginal.

S'ha de practicar la mateixa constància registral en els respectius registres respecte dels altres béns que tinguin el caràcter de registrables. Si es tracta de participacions en fons d'inversió o institucions d'inversió col·lectiva, accions o participacions en societats mercantils que s'integrin en un patrimoni protegit, el notari autoritzant o el jutge han de notificar a la gestora d'aquests o a la societat la seva nova qualitat.

3. Quan un bé o dret deixi de formar part d'un patrimoni protegit, qui resulti ser-ne el titular o hi tingui un interès legítim pot exigir la cancel·lació de les mencions o notes marginals a què es refereix l'apartat anterior.

4. La publicitat registral dels assentaments a què es refereix aquest precepte s'ha de fer, en els termes que es determinin per reglament, amb ple respecte als drets de la intimitat personal i familiar i a la normativa sobre protecció de dades de caràcter personal.»

Disposició addicional única. *Legitimació del Ministeri Fiscal i dels tutors o guardadors de fet per obtenir informació d'organismes públics en relació amb l'exercici de la tutela o guarda de fet.*

1. El Ministeri Fiscal està legitimat per sol·licitar i obtenir la informació jurídica i econòmica de rellevància patrimonial i comptable que sigui d'interès a fi de poder fonamentar el seu criteri en relació amb el tràmit d'aprovació dels comptes anuals i del compte general justificatiu de l'administració que presenti el tutor en extingir-se la tutela, així com en qualsevol altre cas en què sigui necessari o convenient a fi de permetre el compliment de les mesures de vigilància i control que s'hagin acordat judicialment respecte de l'exercici de la tutela o guarda de fet.

2. Estan obligats a facilitar la informació a què es refereix l'apartat anterior, amb subjecció a les respectives normes de procediment, l'Agència Estatal d'Administració Tributària, les hisendes forals dels Territoris Històrics de la Comunitat Autònoma del País Basc i la Comunitat Foral de Navarra, els centres o organismes públics de gestió tributària de les comunitats autònomes, els registradors de la propietat i mercantils, els notaris i qualsevol altre organisme públic que per raó de les seves funcions i competències pugui tenir informació de la rellevància patrimonial o comptable a què es refereix aquesta norma.

3. La persona física o jurídica, pública o privada, que exerceixi la funció tutelar o, si s'escau, el guardador de fet estan legitimats per sol·licitar i obtenir dels organismes públics la informació jurídica i econòmica de rellevància patrimonial i comptable que sigui d'interès per a l'exercici de les seves funcions.

Disposició transitòria única. *Tramesa al Registre Civil Central d'inscripcions anteriors a l'entrada en vigor de la Llei.*

Els encarregats dels registres civils municipals han de comunicar al Registre Civil Central per a la seva anotació en el «Llibre d'incapacitacions, càrrecs tutelars i administradors de patrimonis protegits» les inscripcions que estableix l'article 46 bis de la Llei de 8 de juny de 1957, sobre el Registre Civil, practicades abans de l'entrada en vigor de la present Llei i que determini el Ministeri de Justícia, en els terminis i la forma que s'assenyalin a l'ordre ministerial corresponent.

Disposició final primera. *Reforma de la legislació reguladora dels procediments de modificació de la capacitat d'obrar.*

El Govern, en el termini de sis mesos des de l'entrada en vigor d'aquesta Llei, ha de remetre a les Corts Generals un projecte de llei de reforma de la legislació reguladora dels procediments d'incapacitació judicial, que passen a denominar-se procediments de modificació de la capacitat d'obrar, per adaptar-los a les previsions de la Convenció internacional sobre els drets de les persones amb discapacitat, adoptada per les Nacions Unides el 13 de desembre de 2006.

Disposició final segona. *Millora del règim fiscal dels patrimonis protegits.*

1. Amb la finalitat d'afavorir la constitució i el manteniment de patrimonis protegits a favor de persones amb discapacitat, el Govern, en el termini de sis mesos des de l'entrada en vigor d'aquesta Llei, ha de remetre a les Corts Generals un projecte de llei de millora del tractament fiscal d'aquestes institucions patrimonials.

2. En l'elaboració del projecte de llei el Govern ha de sol·licitar amb caràcter previ el parer i les propostes de la Comissió de Protecció Patrimonial de les Persones amb Discapacitat i del Consell Nacional de la Discapacitat.

Disposició final tercera. *Modificacions i desplegaments reglamentaris.*

En el termini de sis mesos el Govern ha de portar a terme les modificacions i els desplegaments reglamentaris que siguin necessaris per a l'aplicació d'aquesta Llei.

Disposició final quarta. *Estadístiques del Registre Civil.*

El Govern ha d'aprovar en el termini màxim de sis mesos des de l'entrada en vigor d'aquesta Llei un reial decret relatiu a les estadístiques del Registre Civil, amb l'objectiu de regular el tractament estadístic més complet possible respecte de les dades i informacions que figurin a les inscripcions sobre modificacions judicials de la capacitat d'obrar, constitució i modificació de càrrecs tutelars, pròrrogues i rehabilitacions de la pàtria potestat, mesures judicials sobre guarda o administració, vigilància o control d'aquests càrrecs, documents públics d'autotutela i constitució de patrimonis protegits, i designació i modificació

d'administradors de patrimonis protegits, practicades en els diferents registres municipals.

Disposició final cinquena. *Coordinació d'informació sobre incapacitacions i patrimonis protegits.*

El Ministeri de Justícia ha de determinar en el termini màxim de sis mesos des de l'entrada en vigor d'aquesta Llei el procediment i les fases en què s'ha d'efectuar l'intercanvi i coordinació de la informació relativa a resolucions judicials de modificació de la capacitat i constitució de patrimonis protegits i designació dels seus representants legals entre el Registre Civil Central i el Col·legi de Registradors de la Propietat i Mercantils d'Espanya, així com la forma i els terminis en què s'ha d'intercanviar la informació esmentada entre aquests organismes i el Consell General del Notariat.

Disposició final sisena. *Títol competencial.*

La present Llei es dicta a l'empara de la competència que correspon a l'Estat en matèria d'ordenació dels registres i instruments públics, de conformitat amb l'article 149.1.8a de la Constitució.

Disposició final setena. *Entrada en vigor.*

La present Llei entra en vigor al cap de tres mesos de la publicació en el «Butlletí Oficial de l'Estat».

Per tant,
Mano a tots els espanyols, particulars i autoritats, que compleixin aquesta Llei i que la facin complir.

Madrid, 25 de març de 2009.

JUAN CARLOS R.

El president del Govern,
JOSÉ LUIS RODRÍGUEZ ZAPATERO